

Hvad er meningen med misbrugsbehandling ?

Har De nogensinde været i Tivoli ? Dumt spørgsmål, ikke sandt. Selvfølgelig har De det. Det har alle. Det må være en slags grundvilkår når man bor i Danmark.

Derfor blev jeg ikke særlig overrasket da vi tog børnene til Tivoli, dengang jeg arbejdede i et børnehjem. Heller ikke over at Tivoli stod på programmet da jeg senere arbejdede med flygtninge. Jeg ville sandsynligvis heller ikke have fattet mistanke da jeg i T.V så at en gruppe kræftsyge børn havde fået bevilget en tur til Tivoli som en del af deres behandling hvis ikke der kort efter var kommet en kollega der fortalte mig at han lige havde været i Tivoli med de stofmisbrugere som var i behandling i hans institution.

Lige pludselig slog det mig. Tivoli var ikke bare den forlystelsespark den giver sig ud at være for turisterne. Det var også en behandlingsinstitution, sandsynligvis den største i Danmark, hvor man tog til fra hele landet for at få behandlet alle mulige lidelser.

Og hvad angår stofmisbrugere var Tivolibehandlingen særlig effektiv på alle fronter.

Den var perfekt som tiltag til resocialisering hvor misbrugerne f. eks kunne lære at stå i kø i temmelig lang tid og dermed øve sig i at udsætte deres behov.

Tivoli kunne også byde på oplevelser hvor misbrugerne kunne mærke på egen krop hvordan det var at have det sjovt på en sund måde og hvor hyggeligt det var at være clean.

Og sidst men ikke mindst skabte Tivolis særlige stemning, Tivolis magi, muligheden for at en ligeværdig og autentisk menneskelig kontakt opstod mellem misbrugerne og deres behandler.

Samtidigt var det også tydeligt at det krævede ingen dybe overvejelser for at tage misbrugere til Tivoli, og turen skulle i den sammenhæng snarere betragtes som et slags ritual. Man skal tage til Tivoli når man udfører behandling i Danmark, på samme måde som man skal citerer Kirkegårds “ at møde mennesket hvor det er” uden at det af den grund ændrer på at det faktisk er brugerne som skal komme til behandlingsinstitutionerne og finde sig i deres normer og regler...og skulle citatet være nogenlunde virkelighedstro, så skulle det snarere hedde “at møde mennesket hvor jeg er”.

At “Tivolibehandlingen” kan være effektiv og samtidigt ret meningsløs afspejler den paradoksale situation misbrugsbehandling befinder sig i.

For skal man være helt ærlig, er man nødt til at anerkende at misbrugbehandling er et felt hvor man kan mene absolut hvad som helst (og denne artikel kan også betragtes som et glimrende eksempel på det) eller gøre hvad som helst (tage til Tivoli, til sauna eller på café) kalde det behandling, og slippe godt fra det. At “det virker “ er det eneste kriterium der gælder.

Og ligesom man kan genkende en rigtig stofmisbruger på at han altid vil være parat til at indtage hvad som helst bare der er en lille chance for at det påvirker....så vil man kunne genkende en rigtig misbrugbehandler på at han altid vil være parat til at prøve en hvilken

som helst metode bare der er en lille chance for at den virker.....

Om behandlingen er meningsfuld er i den grad et uvedkommende spørgsmål at man kan spørge sig selv om det overhovedet har en mening at stille det. Og hvorfor skulle behandlingen være meningsfuld når stofmisbrug ikke byder på mere mening end at det enten skyldes "en permanent neurokemisk forstyrrelse" eller den forkerte sociale baggrund.

Og hvis man i sin søgen efter mening kommer til at spørge stofmisbrugerne selv, så vil de til hver en tid bekræfte at misbrug er en meningsløs tilstand og fremføre deres verden som et sted hvor tingene bare sker, uden mening, tanker eller sammenhæng og hvor "det kan være lige meget" er deres standard svar og deres grundlæggende holdning til livet.

I den sammenhæng er det heller ikke underligt at meningsløsheden også breder sig til behandlingens resultater, idet man kan spørge sig selv om det har en mening at arbejde med stofmisbrugere når man gang på gang kan læse i medierne at "misbrugsbehandlingen i Danmark har igen - og som sædvanligt- slået fejl".

På trods af det vil man fuldstændig misforstå misbrugets meningsløs natur ved at konkludere at den skyldes at stofmisbrug er en grundlæggende meningsløs tilstand og dermed overse at det særlige ved stofmisbrug tværtimod er at det er en tilstand hvor ødelæggelsen af mening er det fundamentale problem.

Man skal ikke lytte ret længe til stofmisbrugere for at opdage at rigtig mange bærer på oplevelser som har fået deres tillid til at livet er meningsfuldt til at knække.

Man kan blot nævne de mange stofmisbrugere som er blevet seksuelt misbrugte som børn - ofte af nære voksne- eller dem som har haft forældre som tydeligvis har hadet dem hvis de da ikke direkte har forsøgt at slå dem ihjel.

Midt i den omfattende elendighed kan man undertiden støde på historier hvor det bestemte øjeblik hvor meningen blev knust er åbenlyst.

Jens fortalte mig f.eks. at hans far, da han var en lille dreng, blev ramt af en hjerneblødning som medførte en næsten total lammelse. Faderen blev indlagt i nogle år på et sygehus hvor familien regelmæssigt kom på besøg. En dag hvor Jens var alene på besøg stak hans far ham et stykke papir (faren havde også mistet talen) hvor han lige havde nået at skrive disse tre ord: "slå mig ihjel".

Eller Farid som udover at være misbruger også var flygtning og fortalte om den dag, da han var 8 år i en lejr i Sydlibanon, hvor der kom en luftangreb. Man kunne høre jagerflyvere nærme sig og hele familien skyndte sig i ly i bunkerne. Han løb sammen med sin mor og få meter bagved løb hans storesøster med den sidst fødte baby i armene...lige pludselig hørte han en bombe ramme jorden bage ved ham, han vendte sig og så et blodigt krater der hvor storesøsteren og babyen for et øjeblik siden var.

Det er hvad stofmisbrugerne siger. At Ragnarok er her og truer få millimeter under overfladen...og at man kun kan holde den på afstand i de korte øjeblikke hvor man får heroin til at flyde i sine årer...og alt andet er livsløgn.

Hvad kan man som professionel behandler svare på det ?

Hvis man nu betragter den måde et samfund behandler en lidelse ikke kun som dets bestræbelser på at hjælpe de lidende, men også som en indikator for hvad dette samfund forsøger at fortrænge...så er den måde narkomani bliver behandlet et afslørende eksempel på, at vi ikke ønsker at høre at livet er meningsløst. Fra den synsvinkel kan misbrugsbehandlingen ses som en gigantisk entreprise hvis formål er at lukke af dette spørgsmål.

Det kan man tydeligt se når man kigger på de behandlingsideologier som næsten kun findes indenfor misbrugsbehandling, som f. eks. Anonym Narkomaner, Scientology eller de religiøse behandlingssteder.

Hvordan forholder disse institutioner sig til meningsløshed? Sempelthen ved at afvise den. Ron Hubbard, en større magt, og sidst men ikke mindst, selveste Gud optræder i den sammenhæng som garant mod meningsløshed og kaos! Når stofmisbrugernes liv virker håbløst, tilfældigt og uforståeligt...så kan behandlerne trække på disse guddommelige kræfter som med deres bare tilstedeværelse kaster meningsfuldhed på alle og alt. Og skulle meningsløsheden alligevel nægte at forsvinde, vil det kun blive opfattet som et tegn på mangel på tro og overgivelse fra misbrugernes side. Som et bizar eksempel på den måde at løse "meningens" problem kan jeg nævne at Jens som voksen blev meget optaget af satanisme...noget som kan forstås som en desperat bestræbelse på at genskabe en mening i livet som - hvis det ikke længere kunne indeholde en god mening - i hvert fald kunne byde på en ond mening.

Hvad så med os andre der arbejder i almindelige offentlige institutioner og som ikke kan byde på andre "højere magter" end Narkotikarådets anbefalinger eller Serviceloven ? Når en misbruger spørger os mere eller mindre direkte om der er en mening med livet, kan vi uden at lyve svare andet end at... øhh, hvis man kigger lidt på verden omkring os, så er det ret svært at se en mening med livet...det ville faktisk være noget nemmere at finde beviser på det modsatte. Der er krig og ødelæggelse over alt, verden er fuld af tilfældighed og uretfærdighed. Og selv i Danmark som ellers kan betragtes som et smørhul, har vi disse lange uendelige vintre, og når solen endelig dukker op, hvad får man så at vide i medierne : Pas på, solen er farlig, den giver hudkræft, og i øvrigt...pas også på solcreme de giver også hudkræft !

Nej, for os som ikke har Gud på vores side kan vi kun alt for hurtigt blive enige om at meningen med livet kan være ret skrøbelig.

Derfor er vores måde at fortrænge den meningsløshed misbrugerne udfordrer os med ikke så meget at finde et godt svar som at (for at gentage P. Eges udtryk) "pacificere dem", tage dem til forlystelsesparker og lukke munden på dem ved at hælde metadon, beroligende og andet smertestillende medicin i den... Lukke deres munde, lukke deres fikshuller, vort idéelle samfund er åbenbart et samfund uden huller...man kan næppe derefter undre sig over at mange misbrugere som er i behandling går med forstoppelsesproblemer.

På en ironisk måde medvirker selve de positive bestræbelser på at opkvalificere misbrugsbehandlingen også til at fjerne de sidste spor af mening. Det øgede fokus på metoder og målbare resultater indebærer således ofte en mere eller mindre implicit lighed mellem misbrugsbehandling og medicinsk behandling. Dermed indskrænkes meningen til at være et filosofisk spørgsmål som ikke har mere med misbrugsbehandlingen at gøre end med behandling af sukkersyge. Når M. Jourdan i det sidste nr. af Stof skriver "nu skal det vi gør være evidensbaseret" lyder det godt, men når han få linjer efter tilføjer at der findes "mange og modstridende udlægninger af, hvad der angiveligt er evidens" hvad kan det så betyde udover at objektive facts uden refleksion ikke fører til videnskabelighed men til meningsløshed.

Derfor er det vigtigt at fremhæve at den psykologiske eller den sociale behandling, i modsætning til medicinsk behandling hvor effekten er det væsentlige kriterium, har et andet vigtigt kriterium : At behandlingen skal fremvise hvordan et samfund ønsker at mennesker opfører sig overfor hinanden. Det er derfor at narkomaner ikke "bare skal ud på en øde ø" eller låses til "kortvarig afgiftning i lukkede institutitioner". Ikke fordi det ikke virker, men fordi man ikke behandler lidende mennesker på den måde i vores samfund.

Derfor må misbrugsbehandling ikke ligne en konkurrence hvor det gælder om at producere så mange stoffri narkomaner som muligt, men snarere være et sted hvor de grundlæggende sociale regler bliver respekteret på en måde hvor misbrugere kan mærke, at de har en meningsfuld plads i et meningsfuldt samfund...også når de er i behandling.

At skabe en meningsfuld relation, at være nogen for et andet menneske, at acceptere at menneskets vilkår ikke er at være nok i sig selv, er nogle af de tilstande man skal vove sig igennem for at bekæmpe meningsløshed og opbygge en mening, som ikke er af guddommelig natur, men som er af det samme stof som de menneskelige relationer.

Har man hjulpet en misbruger til at tage de første trin ad den vej, kan man kun håbe at den vil føre ham eller hende til den ofte risikabel tilstand hvor et "jeg elsker dig " bliver sagt...og ikke længere opleves som en trussel eller en livsløgn, men som noget der giver mening nok til at fylde et helt liv.

Eric Allouche